№ 109 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 25 **1890** ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 25 № 109

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջադիմութեան ապագան. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ախալցխայից. Դամակ Նոր-Բայազէտից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կ. Պօլսի ազգային ժողովի նիստը. Նամակ Պարսկաստանից.—Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. —ԲՕՐՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Դաղաչ.

ԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԵԱՆ ԱՊԱԳԱՆ

—

Բանաստեղծներն ասում են՝ յոյսը ոգեւորում է, հաւատը կենդանութիւն է տալիս: Այդ խօսքերը լիրիկական ոգեւորութեան ծնունդ չեն սոսկ, այլ մի յայտնի ատիճանի ճշմարտութիւն:

Եթէ մի անհատ կամ նոյն իսկ հասարակութիւն չէ հաւատում այն բանին, որ իր ներկայ կեանքը կարող է փոխվել, եթէ այդ անհատը կամ հասարակութիւնը յոյս չունեն, որ վաղը իրանք աւելի բարօր և աւելի լուսաւոր դրութեան մէջ կը լինեն, քան այսօր, կը նշանակէ այդ անհատը կամ հասարակութիւնը կորցրել են իրանց կենսական ոյժերի մի յայտնի մասը:

Տգէտ անհատը և տգէտ հասարակութիւնը միայն հաւատով և յոյսով են արտայայտում իրանց այն ձգտումը, որ ունեն դէպի առաջադիմութեան գաղափարը, մինչդեռ իրերի և կեանքի վրա քննադատական հայեացքով և գիտակցաբար նայող անհատը և հասարակութիւնը գիտեն և համոզված են, որ ինչպէս այսօրվայ օրը նման չէ երէկվայ օրին, նոյնպէս էլ էգուցվայ օրը նման չը պիտի լինի այսօրվայ օրին, կամ ուրիշ խօսքերով՝ ինչպէս ներկան իր բոլոր կողմերով տարբերվում է անցեալից, այնպէս էլ ապագան պէտք է տարբերվի ներկայից:

Դա օրէնք է. դա ճշմարտութիւն է. դա ակսիօմա է: Եթէ չը լինէր այն տարբերութիւնը, որ նկատվում է այսօրվայ և երէկվայ մէջ, եթէ միւս կողմից չը լինի այն տարբերութիւնը, որ հաստատապէս սպասվում է էգուցվայ և այսօրվայ մէջ, կը նշանակի չէ եղել և չէ կարող լինել ոչինչ առաջադիմութիւն:

Այդ ընդհանուր նախաբանն անելու առիթը մեզ տուեց այն սովորական թերահաւատութիւնը, և յոռետեսութիւնը (պեսիմիստութիւն), որով մեր երկրի ժողովուրդը, ինչպէս և դարերով անշարժութեան մատնված ամեն մի ժողովուրդ վերաբերվում է դէպի իր առաջադիմութեան, դէպի իր կեանքի կերպարանափոխութեան գործը:

Թէ ինչ է պատճառը այն թերահաւատութեան և այն պեսիմիստութեան, որ սովորաբար ամենքս տեսնում ենք ամեն օր և ամեն քայլափոխում, այդ դժուար է բացատրել և շատ էլ հեռու կը տանէր մեզ, —բայց անկարելի է ուրանալ այն փաստը, որ մեր կեանքի մէջ այնքան բազմաթիւ են պեսիմիստները և թերահաւատները, որ դրանց անհատական յատկութիւնը ցոլանում է ամբողջութեան՝ հասարակութեան վրա, և ինքը հասարակութիւնը մեզ ներկայանում է իբրև վերին աստիճանի պեսիմիստ և թերահաւատ:

Եթէ հասարակութիւնը լինէր լուսաւոր, եթէ հասարակութիւնը այնքան քաղաքակիրթ լինէր, որ կարողանար աւելի քննական և աւելի գիտակցական կերպով նայել իր կեանքի, իր անցեալի, ներկայի և ապագայի վրա, անկասկած նա կը համոզվէր, որ այն, ինչ որ երէկ ցնորք էր համարվում, վաղը իրականութիւն պիտի լինի: [illegible] իր տգիտութեան շնորհով անկարող է քննական և գիտակցական աչքով նայելու կեանքի և իրերի վրա, նա պարտաւոր է մի բան չը մոռանալու, այն է հաւատով և յոյսով վերաբերվել դէպի ապագան և ձգտել դէպի աւելի լաւ, աւելի երջանիկ ապագայ:

Մեր հասարակութիւնը կարող է ներշնչվել այդ ոգեւորիչ հաւատով և յոյսով, եթէ մի փոքր շրջահայեաց լինի և տեսնի, թէ ինչ էր ինքն երէկ, և ինչ է այսօր:

Երէկ մենք ամենքս ճակատագրին էինք վերագրում ամեն բան. այսօր մենք համոզված ենք, որ մեր բաղդի ղեկը ճակատագրի ձեռքումը չէ: Երէկ մեր կանայք ստրուկ էին ընտանիքի մէջ, այսօր նրանք հաւասար իրաւունք վայելող քաղաքացու ձգտումներ ունեն: Երէկ մենք ամօթ էինք համարում աղջկան դպրոց ուղարկել, իսկ այսօր աղջկան դպրոց չուղարկելը մի մեծ անպատւութիւն է համարվում ծնողի համար: Երէկ մենք քարոզում էինք, թէ մարդս ապրում է հանդերձեալ աշխարհի համար, այսօր մենք պնդում ենք, որ պէտք է երջանիկ դարձնել մարդուն այս աշխարհում: Երէկ մենք մեզ հանգիստ էինք զգում տգիտութեան, անշարժութեան մէջ, այսօր մենք բողոքում ենք անշարժութեան դէմ:

Եւ եթէ երէկ դուրս գար մի յանդուգն, իր ժամանակակիցներից աւելի բարձր կանգնած մտածող և գուշակէր թէ վաղը մեր կեանքը այսպիսի մեծ փոփոխութիւնների պիտի ենթարկվի, նրան կը համարէին խենթ, իսկ նրա մտքերը—ցնորք....

Սակայն այդ երէկը անցաւ և այսօրը այնքան տարբերվում է երէկվանից, որ մենք շատ անգամ նոյն իսկ զարմանում ենք, թէ ինչպէս մարդիկ կարող էին լինել այնքան տգէտ, այնքան անշարժ, այնքան խաւար, ինչպէս երէկ էին, որ դաւանում էին այնպիսի հրէշաւոր մտքեր, և կարողանում էին ապրել մեզ համար բոլորովին անհասկանալի մի [illegible]

Ինչ որ պատահել է երէկվայ և այսօրվայ վերաբերմամբ, նոյնը պէտք է պատահի այսօրվայ և էգուցվայ հետ՝ աւելի մեծ դիրքով, աւելի արագ կերպով: Եւ այն բոլորը, ինչ որ թերահաւատները և պեսիմիստները այսօր համարում են ցնորք, և ֆանտազիայի ծնունդ, էգուց անշուշտ կը մարմնանայ և իրականութիւն կը դառնայ:

Մեր նոր սերունդը մասնակից է դարձել և իւրացնում է այն հանրամարդկային մեծ գաղափարները, որոնց համար նոր պատմութիւնը ահագին զոհեր բերեց, մեր պապերի անշարժութեան մատնված երկրի ձորերում արդէն երևում են հեռագրական սիւներ, լսվում է երկաթուղու շոգեկառքի սուլոցը, սարերը ծակվում են և տուննէլներ են անցկացնվում, դարերից ի վեր մոռացութեան տուած անկիւնները ուշադրութեան են արժանանում, և այդ բոլորը միասին մեզ ոչ թէ յոյս և հաւատ է ներշնչում դէպի աւելի լաւ և քաղաքակիրթ ապագան,—այլ հաստատապէս մեզ համոզում է, որ այն, ինչ որ երէկ ցնորք, երեւակայութիւն էր համարվում, վաղը պէտք է իրականութիւն դառնայ, որովհետև կայ մի վիթխարի, անդիմադրելի և հսկայական ոյժ, որի առաջ ամեն բան խոնարհվում է, որի համար, ինչպէս ռամիօրէն ասում են, անկարելի ոչինչ չը կայ:

Այդ վիթխարի, անդիմադրելի և հսկայական ոյժն է—գիտութիւն և հանրամարդկային սրբազան գաղափարները:

Ահա այդ համաշխարհային ճշմարտութիւնը պէտք է յիշի մեր պեսիմիստ և թերահաւատ հասարակութիւնը. ահա այդ ճշմարտութեամբ պէտք է ոգեւորվի մեզանից իւրաքանչիւրը միշտ հաւատալով, միշտ յուսալով և միշտ համոզված լինելով, որ այն, ինչ որ այսօր ցնորք է համարվում, վաղը կը մարմնանայ և իրականութիւն կը դառնայ: Այլ կերպ առաջ

Խ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

—

Սեպտեմբերի 19-ին

Երէկ փառաւոր հանդէսով, պ. Նահանգապետի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴԱՂԱՉ

—

Արթէնը դաղաչ [1]) էր:

Մինչև 16 տարեկան հասակը իր վարժապետների հոգին հանեց. մէկ օր չեղաւ, որ Ղազարոս պատուելին գոհ լինէր նրանից. հանգիստ չէր նըստում, անգիր անելիք աղօթքներից ոչ մէկն էլ չէր սերտում, եթէ պատժում էին, մի կաթիլ արտասուք անգամ չէր թափում, այլ միայն հեգնական ժպիտով նայում էր իր ծեծողին. մէկ օր չը տեսան նրան Կարապետ պատուելիի գէր ձեռքը համբուրելիս, թէև սա Արթէնի ականջները ամեն օր «կարմրցնում» էր. բայց լաւ կարդալ սովորում էր, թուաբանութեան վարժապետը գոհ էր և անդադար ասում էր.

—Անառակ տղայ է, բայց թուաբանութեան մէջ հրաշալի է:

Այն ժամանակ, երբ Արթէնը ուսումնարանում կարդում էր, ես նրա դասընկերն էի. ինձ չէր սիրում նա, անդադար նեղացնում և ծեծում էր, ասում էր որ ես թոյլ եմ, ինձնից «մարդ» չի դուրս գայ, բայց ես սիրում էի նրան, որովհետև հիանում էի նրա յանդգնութիւնների վրա: Ասում եմ, վարժապետների հոգին էր հանում. Կարապետ պատուելիի երկար ֆէրէջէից մեծ մեծ քարեր էր կապում, երբ պատուելին դասարանի մէջ քնում էր. Ղազարոս պատուելիի դարանի մէջ մկներ էր դնում և երբ պատուելին դասարանի մէջ եկած ժամանակ դարանը բաց էր անում, որ այնտեղ դրված հացը ուտէ, մկները թռչում էին նրա երեսն ի վեր և այդ հինգ րոպէի չափ ծիծաղեցնում էր մեզ, որովհետև Ղազարոս պատուելին սաստիկ վախենում էր մկներից: Այնչափ վախենում էր, որ թիականձև մի գործիք էր շինել փայտից և երբ գիշերները պառկում էր ու մկները գալիս պատ էին կազմում նրա անկողնի չորս կողմը, պատուելին իր գիշերվայ զգեստը հագին, բոբիկ ոտներով, սրածայր գլխարկը գլխին, սարսափած աչքերով թիակն առած վազվզում էր մկների ետևից: Այդ բանը պատմել էր մեզ պատուելիի որդին և Արթէնը միշտ պատուելիի դարանի մէջ մկներ էր դնում: Այդպիսի դէպքերում Ղազարոս պատուելին կատաղում էր, զանազան պատիժներ էր հընարում Արթէնին պատժելու համար, պատիժներ, որոնցից շատերը չարաճճի Արթէնի շնորհով ծիծաղելի հետևանքներ էին ունենում:

Մի օր, երբ Արթէնի բռնած մկներից մէկը դարանից դուրս թռաւ պատուելիի երեսին, պատուելին մտածեց խստօրէն պատժել ստահակին. հրամայեց մի քանիսին գնալ մօտակայ առուից չորս հատ գորտ բռնել. յետոյ գորտերի ոտներից ամուր թել կապել տուաւ և երկուսը կախեց Արթէնի երկու ականջներից, երկուսն էլ ձեռքերից և այդպէս նրան կանգնեցրեց սրահի պատի տակ:

Տղաները հաւաքվեցան նրա չորս կողմը և ծիծաղում էին մեռնելու չափ, որովհետև Արթէնը ականջները և ձեռքերը շարժելով գորտերին խաղացնում և օյինբազութիւններ էր անում. վերջապէս տեսուչը—Կարապետ պատուելին լսեց այդ աղմուկը և կամեցաւ պատճառն իմանալ:

Ֆէրէջէի ծայրերը հաւաքելով մօտեցաւ Արթէնին, նայեց նրան, շօշափեց ձեռքի փայտով գորտերը և հարցրեց.

—Այս ընծաները որտեղից են քեզ, որդիս.

—Ղազարոս պատուելին տուաւ, մրթմրթաց Արթէնը և շարունակեց գորտերը մէկը միւսի վըրա ցատկեցնելով վախեցնել և սրահը քրքիջներով լցնել:

Յետոյ, երբ տեսուչը կամենում էր հեռանալ և մէջքը Արթէնին դարձրած մեզ հրամայում էր և խրատում շատ աղմուկ չը հանելու, երբ ձեռքի փայտովը դաղում էր մի քանիսների մէջքը, Արթէնը ձեռքի երկու գորտերն էլ կտրեց և ձգեց Կարապետ պատուելիի աջ գրպանի մէջ: Պատուելին հեռացաւ, Արթէնը փորը բռնած սկսեց ծիծաղել. այդ միջոցին զանգը խփեցին. տեսուչը մեզ մօտ դաս ունէր, ուստի և բոլորս մտանք նրա դասարանը: Մեզանից մէկը խնդրեց պատուելիին, որ Արթէնին ներէ. պատուելին հրամայեց ներս բերել նրան և Արթէնը ականջի գորտերից մէկը տնտեսի վրա, իսկ միւսը ջրի ամանի մէջ ձգելուց յետոյ, տնտեսի աղմուկներից փախաւ ու մտաւ դասարան: Կարապետ պատուելին քիչ խրատեց նրան և պիտի ասել, լաւ խրատեց, որովհետև Արթէնը կարմրեց և քիչ մնաց լաց լինէր, մինչև իսկ կռացաւ մէկի ականջին և ասաց.

—Երանի այն գորտերը պատուելիի գրպանից դուրս եկած լինէին: Այդպէս էր Արթէնը, մի որ և իցէ չարութիւն կանէր, յետոյ երբ իրան կը հասկացնէին քաղցրութեամբ թէ արածը լաւ բան չէր, կը զղջար և երբ ձեռքիցը գար նրա դարմանը տանելու համար իր կեանքը կը զոհէր... բայց դըրանով նա չէր խրատվում. արևնը եռ էր գալիս, գործ էր ուզում, ձեռքը քոր էր գալիս, աշխուժութիւնը գժվեցնում էր նրան և որովհետև մէկը չը կար, որ նրան զբաղեցնէր լաւ բաներով, Արթէնը նորից սկսում էր իր օյինբազութիւնները տնտեսի, սրա-նրա և կամ վարժապետների գլխին...

Եւ որովհետև նրա ամեն մի չարութիւնից յետոյ նրան ծեծում էին, նա ուրանում էր ամեն ինչ և այդպիսով ստախօսութիւն էլ էր սովորում, թէև շատ անգամ իրան առանց հարցնելու իսկ ոտները ֆալախկայի մէջ էին դնում և գազան տնտեսը թաց ճիպոտներով դաղում էր նրան:

Արթէնը, ինչպէս տեսնում էք, վատ տղայ չէր. ամենքի գլխին օյիններ էր խաղում, բայց երբ տեսնում էր որ իր օյինները վատ հետևանքներ էին ունենում, մազերը փետում, գլուխը ծեծում, լաց էր լինում, ինքն իրան սաստիկ հայհոյում էր և անդադար կրկնում, որ էլ չը պիտի անէ. ի հարկէ ոչ ոք չէր ստիպում նրան այդպէս զղջման ցոյցեր անելու, բայց նա ինքն այդ անում էր և մենք ծիծաղում էինք նրա վրա... Երբ ծիծաղում էինք, աւելի էր կատաղում, աւելի էր փետում իր մազերը, իսկ երբ մենք ծիծաղը չափազանցութեան էինք հասցնում, նա յանկարծ դադարում էր զղջման ցոյցեր անելուց և այնպիսի մի օյին էր խաղում մեր գլխին, որ բոլորս էլ դադարում էինք ծիծաղելուց... կամ բոլորիս վրա հող և ջուր էր շաղ տալիս, կամ միմեանց ետևից աշակերտների կօշիկները սրահի դրան մօտից վերցնելով՝ մեզ վրա էր շպրտում և կամ խիճ էր հաւաքում և նըրանցով մեզ հալածում էր:

Հէնց դպրոցում եղած ժամանակ նա թոյլերի միակ պաշտպանն էր. պիտի տեսնէիք թէ նա ինչպէս ատամները կրճտեցնում էր վարժապետների վրա, երբ սրանք պատժում էին մի թոյլ տղայի,

[1]) Երզրումում լոթի, սրիկայ անձերին անուանում են «դաղաչ»:

ներկայութեամբ բացվեցան Ախալցխայում քաղաքային դպրոցի արհեստագիտական և գիւղատնտեսական բաժանմունքները (профессіональное отдѣленіе ахалцихскаго городского училища)։ Քաղաքիս կառավարչական հաստատութիւնների, ինքնավարութեան, ամեն ազգի և կրօնի հոգեւորականութեան ներկայացուցիչներն իրանց նշանազգեստով և արհեստաւորները համքարական դրօշակներով խմբվել էին դպրոցի գաւթում, ուր կատարվելու էր օրհնութեան և բացման հանդէսը. այնտեղ ներկայ էին ազգային և քաղաքային դպրոցների երկսեռ սաներն իրանց ուսուցիչներով և վարժուհիներով։ Ռուսաց հոգեւորականութիւնն օրհնեց և օծեց օրհնված ջրով դպրոցի նոր շինութեան բոլոր բաժանմունքները, խօսվեցան ճառեր, կարդացվեցաւ շինութեան ելևմտական հաշուեցուցակը, մատուցվեցան գոհաբանական օրհնութիւններ և շամպանեայ գինու բաժակներ դատարկվեցան Նորին Մեծութիւն կայսրի, երկրիս պ. կառավարչապետի, իշխան նահանգապետի և դպրոցի բացման նպաստողների կենաց։ Գիւղատնտեսական բաժնում հիւրասիրվեցան շինական հասարակութեանց ներկայացուցիչները համեստ ճաշով, իսկ ի պատիւ իշխան նահանգապետի, որ այդ օր պատւել էր Ախալցխային՝ դպրոցի բացման առիթով, ճոխ հացկերոյթ տրվեց քաղաքի կողմից քաղաքային ակումբի դահլիճում, ուր հրաւիրված էին մօտ յիսուն հիւրեր, իսկ երեկոյեան տեղի ունեցաւ ասիական պարահանդէս նոյն ակումբում։

Արհեստագիտական բաժանմունքում աւանդելու են դարբնութիւն և հիւսնութիւն, իսկ գիւղատնտեսականում՝ այգեգործութիւն և բանջարանոցապահութիւն, նպատակ ունենալով աւելացնել նաև շերամապահութիւն և մեղուաբուծութիւն։ Առայժմ ընդունված են 25 աշակերտներ, մի մասը երթևեկներ, միւսը գիշերօթիկ. գիշերօթիկները գիւղացիներ են, որոնց իւրաքանչիւրի համար շինական հասարակութիւնները վճարում են 130 րուբլի։

Այդ հսկայ շինութիւնների հիմքը ձգվեց ներկայ տարվայ մարտի 24-ին. այդքան կարճ միջոցում գլուխ բերելու համար մենք պարտական ենք շինութեան վերահսկող հոգաբարձութեան, որ բաղկացած էր վեց անդամներից,—ինժեներ Ցովհաննէն, քաղաքագլուխ պ. Տէր-Գրիգորեան, հաշտարար միջնորդ իշխան Թարխանով, անտառային դպրոցի դիրեկտոր պ. Ցեչենկօ և քաղաքային դպրոցի տեսուչ պ. Բօգդանով. ինիցիատիվը պատկանում է վերջինին։ Հոգաբարձուներն ամենայն ջանք և միջոց գործադրեցին, թէ դրամական նպաստներ հաւաքելում և թէ իրանց անձնական վերահսկողութեամբ յարմարաւոր և նպատակայարմար շինութիւններն ի կատար ածելում, որոնց վրա ծախսված է մօտաւորապէս 12 հազար րուբլի։ Ներկայ տարվայ սկզբում, երբ դեռ նոր էր ծնունդ առել արհեստագիտական և գիւղատնտեսական դպրոց բանալու խնդիրը, մենք առիթ ունեցանք ծանօթացնել ընթերցողներին խնդրի էական մանրամասնութիւնների հետ, թէ ինչպէս և ինչ աղբիւրներով պիտի կառավարվէր դպրոցը և գլուխ բերվէր շինութիւնը։ Ուստի և նոյնը կրկնելն աւելորդ է։

Այժմ ենթադրութիւնը կատարված իրողութիւն է. աշակերտներն ամենքն ընդունված և գործի գլուխ կանգնած։ Շինութիւնները ամեն կողմից ունեն յարմարութիւններ՝ թէ գիշերօթիկների համար ննջարանը, ճաշարանը և թէ արհեստանոցները։ Արհեստագիտական բաժանմունքները հաստատված են քաղաքային դպրոցի գաւթում, իսկ գիւղատնտեսականը քաղաքից դուրս երեք դեսեատին տարածութեան գետնի վրա։ Ձմեռը պարապելու են արհեստանոցներում, իսկ գարնան, աշակերտները պէտք է դուրս գան դաշտ վարելու, հերկելու և սերմանելու, ուր արդէն կառուցված են աշակերտների բնակութեան սենեակներ, անասունների գոմ, և գործիքների պահարան։ Մասնագէտ ուսուցիչներն արդէն հրաւիրված են. պահանջելիք գործիքներ, կարասիք նախատեսված են և արհեստանոցներում պարապում են։ Ուսուցիչների բնակարանները հաստատված են աշակերտականների մէջտեղում. իւրաքանչիւր սենեակում իրանց ամեն մի պարագաներով զետեղված են եօթնական մահճակալներ աշակերտների համար, որոնք ունեն և իրանց որոշ տարազի համազգեստները։

Ր.

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ

Սեպտեմբերի 21-ին

Այս տարի Նոր-Բայազէտը զուրկ է հացի բերքից. հացի մեծ պակասութիւն է զգացվում գաւառներում, որովհետև հացաբոյսերը փչացան, և գիւղացու փայլուն յոյսերը ոչնչացան։ Նրա ցանքսերը մինչև յուլիս ամիսն այրվում էին երաշտից. յուլիս ամսվայ յորդառատ անձրևները թէև լցրին ցորենի հասկերը և նորից [illegible] բացվիս, բայց տարաբաղդաբար այդ ժամանակ մի նոր պատուհաս վրա հասաւ—մկները կտրեցին ցանքսերը և ոչնչացրին հացաբոյսերը։ Այնուհետև հունձը եկաւ. այլ ևս երկրագործի գերանդին առաջվայ տարիների պէս եռանդով չէր հնձում, գերանդու տեղ մարդիկ, կանայք և ջահիլ օրիորդներն էին ձեռքով պոկում ցորենը գետնից դուրս հանում։ Տարին շատ վատ է և սարսափելի, որովհետև երկրագործը իր սերմը մինչև անգամ չը ստացաւ. այսուհետև նա պիտի պարտքով հայթայթի թէ իր տարվայ ապրուստը և թէ իր սերմնացու ցորենը. հետևապէս նա պիտի ճնշվի սարսափելի պարտքի տակ։

Օգոստոսի սկզբում տեղիս գործակալը մի հրաման ստացաւ ս. Էջմիածնից և շրջում է գաւառում ժողովելով մեռօնի օրհնութեան համար մատաղներ։ Նոր-Բայազէտից հեռու գտնվող գիւղերը, որոնք Ալաշկերտի գիւղեր են կոչվում—(որովհետև Տաճկահայաստանի Ալաշկերտ գաւառի գաղթականներ են), շատ առատօրէն են վճարում այդ տուրքը, իսկ Նոր-Բայազէտին մօտիկ շրջապատված գիւղերը, թւով մօտ 10 գիւղ, որոնք համեմատաբար շատ հարուստ են, այդ նուէրները շատ քիչ են տալիս։ Հեռու գիւղացիները ոչխարներ, գառներ և առատ ցորեն են տուել, իսկ մօտիկ գիւղացիները միայն ցորեն են տուել, այն էլ իւրաքանչիւր տուն 12 փունտից մինչև 6 փունտ։

Պէտք է և այն ունենալ ի նկատի, որ գործակալը այդպիսի մի դէպք պատահած ժամանակն է միայն շրջում այդ կողմերը. իսկ այդ հարուստ և մարդաշատ գաւառը չունի ոչ մի ուսումնարան, քանի որ նրանց դրդող և հասկացնող չէ եղել ուսումնարան բաց անելու կարիքը։

Ամբողջ Նոր-Բայազէտի գաւառն ունի մօտ 40 տուն զուտ հայաբնակ գիւղեր, որոնցից իւրաքանչիւրը 250—300 տուն բնակիչ ունի, որոնք բոլորն էլ հարուստ են և կարող են ուսումնարան պահել։ Պէտք է մտածել այդ մասին։

Ց.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ մանրամասն տեղեկութիւններ են ուղարկել պ. Գրիգոր Արծրունու Երևանեան նահանգում արած ճանապարհորդութեան մասին։ Հարկաւոր ենք համարում հաղորդել, որ պ. Արծրունին եղել է արդէն Իգդիրում, Դավալու և Ղամարլու գիւղերում, այցելել է Խոր-վիրապը։ Սեպտեմբերի 16-ին Երևանի հասարակութիւնը տուել էր մի ճաշկերոյթ։

—

Մեզ գրում են ԲԱԳՈՒԻՑ հետևեալը. «Սեպտեմբերի 20-ին այստեղի հասարակութիւնը մի ճաշ տուեց [illegible] նեանի։ Ճաշին մասնակցում էին թէ տղամարդիկ և թէ կանայք, որոնք ջերմ համակրութիւն յայտնեցին պ. Պատկանեանին այն ճառերի մէջ, որոնք արտասանվեցան ճաշի ժամանակ։ Ճառեր խօսեցին, ի միջի այլոց, տիկին Կաճկաճեան, պ.պ. Ս. Բաղիրեան, Ա. Ծատուրեան, Ա. Կաճկաճեան, Մ. Արամեան։

—

Կիրակի, սեպտեմբերի 23-ին, Խորէն-Նար-բէյ եպիսկոպոսը Վանքի մայր եկեղեցում քարոզ խօսեց։ Ի դէպ պէտք է նկատենք, որ Խորէն եպիսկոպոսը ատենաբանութեան մէջ շատ թոյլ է. նրա խօսքը քիչ է ազդում. նրա ճառախօսութիւնները չեն ոգեւորում։ Վաղը, չորեքշաբթի օր, ինչպէս մեզ տեղեկացնում են, Նար-բէյ սրբազանը դուրս գալով Թիֆլիսից, ուղևորվելու է Կ. Պօլիս։

—

«Մշակի» Կ. Պօլսի մշտական թղթակից Հայկակ, որ մի ամսից ի վեր Կովկասումն էր գտնվում, այս օրերս պէտք է վերադառնայ Կ. Պօլիս։

—

ԷՐԶՐՈՒՄԻՑ մեզ գրում են, որ Ղևոնդ եպիսկոպոս Շիշմանեան, որ նշանակված է այնտեղի առաջնորդական տեղապահ, արդէն հասել է Էրզրում և ստանձնել իր պաշտօնը։

—

Սեպտեմբերի 22-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում երիտասարդ երգիչ բարիտօն պ. Ամիրջանեան մի կօնցերտ տուեց, մասնակցութեամբ երգչուհի օրիորդ Իլիաշենկօյի և ջութակահար պ. Տէր-Աստուածատուրեանի։ Պ. Ամիրջանեան թէ հայերէն երգերը և թէ ռուսական օպերաներից վերցրած կտորները երգելով համոզեց ներկայ եղող բազմաթիւ հասարակութեանը, որ ունի շատ հարուստ ձայն։ Նրա ձայնի վերին հնչիւնները զօրեղ են և ազդու։ Իր զօրեղ ձայնի շնորհով երիտասարդ երգիչը բաւական տպաւորութիւն թողեց հասարակութեան վրա, որը վարձատրեց նրան բուռն ծափահարութիւններով։ Մի բան միայն խիստ աչքի է ընկնում, այդ այն է, որ երիտասարդ երգիչը դեռ ևս շկօլա չունի, և եթէ ուզում է, որ իր հարուստ ձայնն ապագայ ունենայ, պէտք է անպատճառ մշակի այդ ձայնը։ Պ. Ամիրջանեան հէնց այդ նպատակով, ինչպէս մեզ հաղորդում են, ուզում է Իտալիա գնալ կատարելագործվելու համար։ Իտալիա գնալու համար երիտասարդ երգիչը նիւթական միջոցների կարօտութիւն ունի, և հէնց այդ միջոցները ձեռք բերելու համար տուաւ այդ կօնցերտը Թիֆլիսում։ Նոյն նպատակով նա մի կօնցերտ պիտի տայ Գանձակում, սեպտեմբերի 30-ին, այնտեղի կլուբի դահլիճում, օր. Շանշեանի և պ. Միրաղեանի մասնակցութեամբ, որտեղից Բագու պիտի գնայ՝ այնտեղ էլ մի կօնցերտ տալու նպատակով։ Մեր հասարակութեան վրա պարտք կայ անպատճառ նիւթական օժանդակութիւն ցոյց տալու իր միջից դուրս եկող շնորքով մարդկանց, լինեն նրանք երգիչ, դերասան, նկարիչ, թէ մի այլ բան, որպէս զի այդ ույժերը դեռ չը ծաղկած չը թառամեն, և անյայտութեան մէջ չը կորչեն։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Շամախու թեմական

կամ ինչպէս առիւծի նման յարձակվում էր մի մեծ տղայի վրա և ծւատում նրա հագուստները, եթէ սա մի թոյլ տղայի ծեծելով զուարճանալ էր կամենում։

Օր չէր լինում, որ վարժապետները Արթէնի հօրը չը գանգատէին և այսպէս Արթէնը դպրոցում օրը մի քանի անգամ ծեծ ուտելուց յետոյ, մի անգամ էլ տանը հօրիցն էր ուտում. այդ հետզհետէ սառեցրեց նրան դպրոցից. նախ սկսեց ուշ գալ (առաւօտները մի քանի ընկերների հետ գընում էր բոստաններում խաղալու), յետոյ մի օր գալիս էր, միւս օրը ոչ։ Այդպիսի դէպքերում կարապետ պատուելին տնտեսին ուղարկում էր Արթէնենց տունը իմանալու թէ ուր էր Արթէնը. տանը ասում էին, որ Արթէնը հացը կապել և դպրոց է գնացել. այդ ժամանակ պատուելին տնտեսին ուղարկում էր Արթէնին փնտռելու. տնտեսը նրան գտնում էր բոստաններում խաղալիս, բայց Արթէնը չէր ուզում հետևել տնտեսին, սա վազում էր նրա ետևից—նա փախչում էր և փախող տնտեսի առջև քարեր ձգում, տնտեսը մի քանի անգամ գլորվում էր գետին, մի քանի անգամ Արթէնի իր վրա նետած հողը կուլ տալիս, խիճերի ցաւ տուած տեղը տրորում, ցեխոտ ջուրը վրայից սրբում և վերջապէս աջողվում էր Արթէնին բռնել։ Բռնում էր, իր գօտիով նրա ձեռքերը մէջքին էր կապում, ոտները պնդացնում և շալակելով ուսումնարան էր բերում յաղթութիւնը տարած և գերի բռնող զինւորի պէս քայլելով։ Ուսումնարանում նա կապած Արթէնին ուղղակի պատուելիի սենեակն էր տանում, յետոյ կանգնում և պատմում էր ամեն ինչ։

Պատուելին, ի հարկէ, նախ կուշտ ծիծաղում էր, յետոյ լրջութեամբ փէրէջէի քղանցքը ժողովելով փալախկան բերել էր տալիս, իր ձեռքով փառաւորապէս ծեծում էր նրան և յետոյ սկսում խրատել։ Արթէնին փալախկա դնելը մի զուարճալի հանդէս էր եղել մեզ համար։ Ահա պատուելին ժողովում էր իր քղանցքը, թևերը վեր ածում, ծանր քայլերով և իր ահագին չուստերը քսքսելով գետնի վրա անցնում կանգնում է սրահի մէջտեղը, մի ակնարկ է ձգում իր ոտների տակ ընկած կապված Արթէնի վրա և ստանալով մի լուրջ վարդապետական դէմք՝ գոչում է.

—Տնտես։

Տնտեսը, որ գուշակում էր թէ բանը ինչումն է, շտապով կօշիկները հանում է դրան կողքին և մի քայլ դէպի առաջ է գալիս, ձեռքերը կուրծքի վրա դնում և մի ժպիտով Արթէնին նայում.

—Փալախկան բեր, գոռում է նրա վրա պատուելին և որպէս զի Արթէնին աւելի ամաչացնէ, սրահի միջի զանգակը ուժգին հնչեցնում է, դասարանների դռներից դուրս պարզված վարժապետների հարցական գլուխներին հրաման է տալիս աշակերտներին սրահը հանելու և երբ աշակերտները խմբովին շարվում են պատի տակը, երբ տնտեսը մի ձեռքին փալախկա, իսկ միւս ձեռքին թաց ճիպոտներ կանգնում է Արթէնի մօտ, պատուելին հազում է և գոչում.

—Հրամայեցէք առէք, Արթէն Շաղոյեան։

Տնտեսը քաշում է Արթէնի ձեռք ու ոտքը և փալախկան մօտեցնում է նրա ոտներին. այստեղ տեղի է ունենում մի ծիծաղելի տեսարան. Արթէնը ոտներով աքացիներ է տեղում տնտեսի կռացած դէմքի վրա, տնտեսը աշխատում է մի կերպով դէմ դնել այդ հարուածներին և միւսանգամ Արթէնի ոտները ոլորել փալախկայի մէջ, պատուելին հեռու կանգնած սպասում է և մենք քրքջում ենք։ Վերջապէս Արթէնի ոտները կաշկանդվում են, տնտեսը թևերով սրբում է քրտինքը և ճիպոտը ձեռն առնում, փալախկայի կոթերը բռնել են երկու մեծ աշակերտներ և ծեծը սկսվում է։ Արթէնը որչափ ույժ ունի աղաղակում է, հայհոյում, շարժվում է և ոռնում, բայց երբեք ներողութիւն կամ շնորհ չէ խնդրում։

Վերջապէս Արթէնն այլ ևս սկսեց դպրոց չը գալ. պատուելիի փալախկան, տնտեսի հետապնդումը, հօր գանակոծութիւնը չը կարողացան համոզել նրան. Արթէնը թողեց դպրոցը և իր հօր խանութը գնաց նստելու և օգնելու։

Այդտեղ էլ նա հանգիստ չը մնաց, արևը ետ էր գալիս, սկսեց արգելված բաների առևտուր անել, վառօդ էր գնում զինւորներից, ծխախոտ «ղաչաղներից»... նրան բռնում էին, նա ազատվում էր, որովհետև վարպետ էր. օր չէր լինում, որ դուքանի առաջ մի կռիւ չը սարքէր թուրքերի կամ քիւրդերի հետ, որովհետև նա չէր կարողանում դիմանալ, երբ թուրքերը յոխորտանօք էին խօսում և հայհոյում էին և կամ իրան «գեավուր» անուանում. մի օր էլ մի պաշտօնեայի ծեծեց նա, որովհետև պաշտօնեան նրան հայհոյել էր։ Հայրը խանութում չէր այդ ժամանակ, դրացի խանութպանները գլուխները օրօրում էին և ասում.

Ի՞նչպէս կարելի է պաշտօնեայի պատասխանել և մանաւանդ ծեծել. եթէ ուզում ես լաւ առևտուր անես, պիտի համբերել, պիտի քաղցր վարվել... խեղճ Շաղո, եթէ մի ամիս էլ որդուն խանութում թողնի, տունը կը քանդվի...

Արթէնին բանտարկեցին մի ամիս. կարծում էք բանտումը հանգիստ մնաց... լսեցինք որ նա մի անգամ կոպիտ բանտապահին քիչ էր մնացել խեղդէր... դրա համար Արթէնին բանտի մէջ մի լաւ ծեծ էին տուել և որովհետև նա գրգռում էր միւս բանտարկեալներին և ոչ մի բանտապահ չէր համարձակվում նրանց հետ խիստ խօսել, կառավարութիւնն աւելի լաւ համարեց բանտը այդ ստահակի ձեռքիցն ազատել և դեռ ամիսը չը լրացած՝ դուրս ձգեց նրան բանտից։

Արթէնը եկաւ հօր մօտ. հայրը թքեց նրա երեսին, ասեց որ իր անունը խայտառակ արեց, որ չէ ուզում այդպէս սրիկայ որդի ունենալ և Արթէնը մի շաբաթ պարապ ման էր գալիս Էրզրումի փողոցներում... վա՜յ էն պարապութեան. այստեղ օյինբազութիւններով խայտառակում էր փողոցում մի «պատկառելի աղայի». այնտեղ բոստաններում էլ միրգ չէր թողնում, քաղում էր և բոստանչի թուրքերին ծեծում, մի այլ տեղ թիփլի ղաղաշների հետ փոքր ինչ խմելուց յետոյ, բռնում մէկ-մէկ նրանց քիթն ու բերանը արնում և ֆէսը ծուռը դրած՝ օրօրվելով գալիս անցնում էր Նաղիկ-չարշիի բազարի միջից. այդ անցքն իսկ ծիծաղ էր շարժում. անցնելով թաղական խորհրդի ատենապետի խանութի առջևից, գոռում էր նրան.

—Գիժ Հայրօ, ազգի փողերով մարդ դարձար հա...

Հայրօն փրփրում էր, կատաղում, մօտակայ պահակատան զինւորներին էր դիմում, խնդրում էր Արթէնին բռնել, բայց զինւորները ծիծաղում էին և նրան պաշտօնեան յայտնում էր, որ միտք չունի իր կամ իր զինւորների քիթ-մռութը ջարդել տալու մի «սրիկայից»... մանաւանդ, որ Արթէնը խմած էլ է և գիժ...

(Կը շարունակվի)

առաջնորդը տատանվում է թեմի դպրոցների համար թեմական տեսուչ նշանակելու այն պատճառով, որ թեմում դպրոցներ քիչ կան, ուրեմն և ապագայ թեմական տեսուչը մի առանձին գործ չի ունենայ կատարելու: Ընդհակառակն, հէնց այն փաստը, որ թեմի մէջ քիչ դպրոցներ կան, պէտք է ստիպի անպատճառ թեմական տեսուչ նշանակել, որպէս զի նա աշխատի և հոգայ նոր դպրոցներ բանալու, քանի որ ամբողջ թեմի մէջ դըպրոցների թիւը մատներով կարելի է համարել:

—

Ուրբաթ օր, սեպտեմբերի 21-ին, գիշերվայ ժամի 10-ին, ոմն Բէժանեանց, հարբած լինելով, գնում է պառկում Հալաբարի ռուսաց Պօղոս-Պետրոս գերեզմանատան մօտ, Անդրկովկասեան երկաթուղու գծի վրա. այդ ժամանակ երկաթուղու ապրանքատար գնացքը անցնելով, կտրում է Բէժանեանցի աջ թեւը: Թշուառը այնպէս խիստ է լինում հարբած, որ չէ զգում, երբ թեւը կտրվում է, և միայն ճանապարհին է զարթնում, երբ կառքով տանում են քաղաքային հիւանդանոց:

—

Կիրակի, ամսիս 23-ին, գիշերվայ ժամի 12-ին, երբ Թիֆլիսի ձիաքարշի վագոնները անցնում էին Աւչալեան փողոցով, մի անյայտ մարդ ընկաւ վագոնի անիւների տակ, և գլուխը ջախջախվելով, խեղճը մեռաւ: Ցիշեալ փողոցում այդպիսի դըժբաղդութիւններ չատ են պատահում, գլխաւորապէս այն պատճառով, որ այդ փողոցում, մանաւանդ Անդրկովկասեան երկաթուղու կայարանի մօտ, լապտերներ շատ սակաւ կան և մութ ժամանակ կառապանը չէ կարողանում որոշել գծի վրա գտնվող մարդուն:

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Ալէքսանդրօպօլի գաւառի Օրթա-քիլիսայ գիւղի մօտ յայտնվել է քարածուխի հանք, ընդարձակ տարածութեամբ, որը գտել է դեռ ևս ներկայ թւի յունիսի 5-ին պ. Միքայէլ Այվազեանց, որը այդ առիթով դիմել է լեռնային վարչութեանը իրաւունք ստանալու համար՝ այդ հանքը արդիւնագործելու: Հանքային քարածուխի այդպիսի շերտեր յայտնվել են նաև Թօփարլի, Դէրալէնտ և Սարիար գիւղերի մօտ, որոնց համար խնդիրք են ներկայացրել տեղիս արքունական չոգիաղացի կառավարիչ պ. Սարատովսկի և մի քանի ուրիշ քաղաքացիներ»:

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Երևանի երկու դպրոցներն էլ անորոշ դրութեան մէջ են. ոչ մինումն էլ տեսուչ չը կայ: Մինչև այժմ դեռ կանոնաւոր ուսումը սկսված չէ: Թեմական դպրոցում օգոստոսի 25-ին էին նշանակված քննութիւնները, բայց այժմ են միայն սկսում: Գայիանեան դպրոցի տեսուչը մինչև օրս դեռ եկած չէ: Մինչև հոկտեմբերի 1-ը կանոնաւոր ուսումը հազիւ թէ սկսվի: Մեզանում մի յայտնի շրջանի մարդիկ փոխանակ մեր հասարակական հիմնարկութիւններին օգուտ տալու, աւելի վնասում են, և նրանց աւելի հետաքրքրում է իրանց անձնական հաշիւները, կամ բաւականութիւնը, քան թէ դպրոցները, որտեղ իրանք պաշտօն են ստանձնել»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՕԼՍԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԸ

—

Սեպտեմբերի 7-ին կայացաւ Կ. Պօլսի ազգային ժողովի ղանիակ նիստը, որի մասին հաղորդում են Կ. Պօլսի լրագիրները հետևեալը:

Ազգային ժողովոյ ուրբաթ աւուր նստին մէջ խորէն Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականն ընդունվեցաւ 47 քուէարկուաց 37-ին քուէովն, հանդերձ շնորհակալութեան քուէով զոր ժողովը միահամուռ տուաւ յանկայս, Ն. Սրբազնութեան պաշտօնավարութեան համար:

Առաւել նստի նկարագիրն:

Ի ներկայութեան 49 երեսփոխանաց, ատեանը բացուեցաւ ժամ 7-ին, ընդ առժամեայ նախագահութեամբ Գրիգորիս եպիսկոպոսի Ալէաթճեան և ատենապետութեամբ Քրիստոստուր էֆէնտի Ղազարոսեանի:

Ատենական գործողութեանց կարգին մէջ կարդացուեցան երկու պարզ հրաժարականներ զորս ղրկած էին Ցարութիւն էֆ. Մոստիչեան (օգնական անդամ եղեռնադատ ատենին) և Աւետիս էֆ. Սուրէնեան, իրենց դրացմանց ծանրութեան պատճառաւ: Այս երկու հրաժարականք մի առ մի քուէի դրուելով, առանց վիճաբանութեան, Մոստիչեան էֆէնդիի հրաժարականն ընդունուեցաւ և Սուրէնեան էֆէնդիի հրաժարականը մերժուեցաւ:

Համագումար ժողով: Ըստ որոշման նախորդ նստի, Պատրիարքական Գեր. փոխանորդ Հայրը գրաւորապէս հաղորդած էր անուանքն այն եպիսկոպոսաց, վարդապետաց և աթոռակալ քահանայից որք ստորագրած էին Համագումար ժողովոյ վերջին յիշատակագիրը: Երեսփոխանաց ոմանց կողմէ ուղղեալ հարցմանց ի պատասխան, Նախագահ Սրբազան՝ իբր Ատենապետ Համագումար ժողովոյ՝ արտասանեց անուանքն այն բարձրաստիճան եկեղեցականաց որք չէին մասնակցած անոր նիստերուն ու չէին ստորագրած անոր վերջին յիշատակագիրը. այդ եկեղեցականք են՝ Արիստակէս եպիսկ. Դերձակեան, Գրիգորիս եպ. Ցովհաննէսեան, Մելքիսեդէկ եպ. Մուրատեան, Սիմէօն արքեպիսկ. Սէֆէրեան, Վահրամ եպիսկ. Մանկունի:

Հակիրճ վիճաբանութենէ մը յետոյ, որոյ միջոցին Ց. Գուրգէն էֆ. առաջարկեց՝ վերոյիշեալ եպիսկոպոսաց նկատմամբ որ և է որոշում տալէ առաջ նախ ի բացատրութիւն հրաւիրել զանոնք, իսկ Կ. Փանոսեան էֆ. բոլորովին հակառակեցաւ այսպիսի խնդիր մը Ազգ. Ժողովոյ ատեանը բերուելուն, փաստաբաներով թէ ազատամտութեան հակառակ կը դատէր այս ընթացքը, ընդունելութիւն գտաւ երրորդ առաջարկ մը որ էր «Ցաւ յայտնել վերոյիշեալ հինգ եպիսկոպոսաց նկատմամբ, Համագումար Ժողովոյ նիստերուն չը մասնակցելնուն և յիշատակագիրը չը ստորագրելնուն համար»:

Այս առաջարկ ձեռամբարձ քուէով և ստուար մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ Ազգ. Ժողովէն:

Պաշտօնագիր Դատական Նախարարութեան: Օրակարգի անցնելէ առաջ Ատենապետ էֆէնտի ժողովին հաղորդեց Պատրիարքական Գեր. փոխանորդ Հօր հետևեալ նամակն:

«Վսեմ. Ատենապետ էֆէնտի Ազգ. Պատկ. Ժողովոյ. Ստացայ այս առաւօտ ի ժամ $2^1/_2$ Դատական և Կրօնական գործոց Վսեմ. Նախարարին կողմանէ առ ամեն. Ս. Պատրիարքն ուղղեալ թիւ 206 և Իլուլ 6 թուականաւ մի ծանուցագիր, որով կը յայտարարէր թէ «Պատրիարքարանաց կողմանէ ներկայացեալ խնդրոց համար կարգեալ Ցանձնաժողովոյն կատարելիք հարկ եղած քննութիւնք մինչև որ աւարտին և այս միջոցին ժողովրդային ո և է դէպք տեղի ունենայ, թէ Պատրիարքն և թէ Պատրիարքարանի բոլոր պաշտօնեայք պատասխանատու պիտի ճանչուին կայսերական հրամանաւ, և կազդարարէր միանգամայն որ այս մասին ծանուցանի որոց որ անկ է»:

Իրաց այս վիճակին մէջ յորում ոչ Պատրիարք կայ և ոչ Վարչութիւն, ինչպէս կարելի է ստանձնել այսպիսի պատասխանատուութիւն մը:

Զայս Պատկ. Ժողովոյդ խորին ուշադրութեան ենթարկելով,

Ի բացակայութեան Ս. Պատրիարք Հօր Մնամ աղօթարար Պատրիարքական փոխանորդ Ներսէս Վրդ. Արսլանեան:

Ցետ ընթերցման սոյն նամակին, կարդացուեցաւ նաև յիշատակեալ պաշտօնագրոյն թուրքերէն բնագիրը:

Հրաժարական Ս. Պատրիարքի: Ժամն ութ էր, երբ ժողովն անցաւ Օրակարգին, և Ատենադպիր էֆ. բեմն ելլելով կարդաց խորէն Ս. Պատրիարք Հօր հետևեալ հրաժարագիրն. «Առ Մեծարգոյ Դիւան Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ. Անձնական առողջութիւնս խանգարուած ըլլալով, այսուհետև պատրիարքական պաշտօն վարել անկարելի եղած է:

«Հարկ եղած տեղն ալ հրաժարականս տուած եմ, կը խնդրեմ որ Ազգային Երեսփոխանական Ժողովն ալ բարեհաճի հրաժարականս ընդունիլ իւր ամենէն մերձաւոր գումարման մէջ:

«Արդէն, Պատրիարքարանի և Բ. Դրան միջև բանակցութեան նիւթ եղած առկախ խնդիրներ՝ շնորհիւ բարձրագոյն խոստման և հրամանի՝ ձեռք առնուած են և յոյս կայ թէ անշուշտ պիտի յարդարուին, հետևապէս մեր յաջորդին պաշտօնավարութիւնն ալ կը դիւրանայ ողորմութեամբն Աստուծոյ:

«Պատկառելի Երեսփոխանական Ժողովոյդ իմաստութեան յանձնելով Ազգն իւր ազգային բոլոր գործերով՝ և պաղատելով առ Աստուած վասն խաղաղութեան և բարօրութեան սիրելի Ազգիս, Մնամ աղօթարար խորէն Արքեպիսկոպոս»:

Պատրիարքական հրաժարականին վրայ յաջորդաբար խօսք առին Ց. Գուրգէն, Ռ. Թաղէոսեան, Կ. Սվաճեան էֆէնտիք և Գրիգորիս եպիսկ. Ալէաթճեան, զանազան տեսութիւններ պարզելով, յետ որոյ, տասն վայրկեանի դադարէ զկնի, Ատենապետ էֆ. հրաւիրեց զերեսփոխան տեարս ի գաղտնի քուէարկութիւն:

Քուէարկութիւն և քուէհամար կատարուելով Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականին վրայ, հետևեալ արդիւնքը գոյացաւ. հրաժարականն ընդունող 37, մերժող 4:

Հետևաբար, Ատենապետ էֆէնտի յայտարարեց թէ խորէն Աշըգեան Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականն ընդունուած է Ազգ. Ժողովէն: Ցետ հուչակման քուէարկութեան արդիւնքին, ժողովն յանկայս շնորհակալութեան քուէ տուաւ առ Ն. Ամենապատուութիւն, իւր երկամեայ պաշտօնավարութեան ու գործունէութեան համար:

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Ուրմի, սեպտեմբերի 5-ին

Մեր աստուածավախ երկիրը դեռ ևս չէ կարող սառնասրտութեամբ ընդունել ոչ մի նորութիւն. ամեն մի նոր բան այս երկրում ծիծաղելի դըժգոհութիւններ է յարուցանում: Փաստերը շատ են: Ահա դրանցից մէկը:

Մի քանի ժամանակ սրանից առաջ տեղացի յայտնի վաճառական պ. Արզումանեանց այստեղի բարձրաղիր երկու անձանց՝ Բաղր-խան-Սարթիփի և Սիրաջ-իւլ-Սալթանայի հետ միասին իրանց տներում հեռախօսի (տելեֆօն) գիծ են անցկացնում: Անցնում է երեք շաբաթ և ահա տեղիս հեռագրական կառավարիչը մարդ է ուղարկում յիշեալ պարոնների մօտ և 100 կամ 150 ռուբլի կաշառք է պահանջում, սպառնալով հակառակ դէպքում արգելք դնել: Սակայն յիշեալ անձինք մերժում են այդ ապօրինի պահանջը: Եւ ահա կառավարիչը հետևեալ խարդախ միջոցին է դիմում,—գնում է դատաւորի մօտ և ասում. «այս ինչ մարդիկ իրանց տներում հեռախօսի գիծ են անցկացրել. նախ իրանց գիծը մեր գծին միացնելով, հեռագրական գաղտնիքներ կարող են գողանալ և ես այն ժամանակ պատասխանատուութեան տակ կընկնեմ. երկրորդ՝ հեռախօսը կառավարութիւնից արգելված մի գործիք է»:

Դատաւորները, առանց քննելու հեռագրական կառավարչի ասածների որքան իրաւացի լինելը, իսկոյն մարդիկ են ուղարկում թէ գիծը և թէ հեռախօսները, իբրև կառավարութիւնից արգելված բաներ, նաև մէկ երկու հատ էլ էլէքտրական զանգակներ, հաւաքում բերում են: Երբ որ հեռախօսները դատաւորը տեսնում է, կանչում է իր մարդկանցից մէկին և ասում. «գնայ բեր բունի չալ գեօրախ նա ջուռ զատարի» (եկ մի սա ածիր տեսնենք ինչ տեսակ բան է), կարծելով որ մի երաժշտական գործիք է:

Ընթերցողին ենք թողնում եզրակացութիւն անելը:

Միայն մի երկու նկատողութիւն. նախ՝ մի այնպիսի գողութիւն, ինչպիսին ասում է հեռագրատան կառավարիչը, մենք մինչև հիմա ոչ լսել ենք և ոչ տեսել: Կառավարիչը, ի հարկէ, դըժուար կը հասկանայ, թէ ինչ է տելեֆօնը, բայց գոնէ ի նկատի ունենար, որ գիծը հեռագրատանից և հեռագրական գծից մօտ մէկ վերստ հեռու է, ուրեմն գ ո ղ ա ն ա լ գաղտնիքները անկարելի է: Երկրորդը՝ ասել թէ հեռախօսը մի արգելված գործիք է, այդ կը նշանակէ հիմնովին սուտ ասել, որովհետև ոչ թէ միայն մինչև այսօր բարձր կառավարութիւնից մի այդպիսի հրաման չէ եղել և արգելված չէ տելեֆօնը, այլ, ինչպէս յայտնի է, հէնց հիմա էլ Թէհրանում հեռախօսի շատ գծեր են անցկացրել:

Մեր կողմերում քանի գնում, աւելի ենք ըղձում մի բ ժ շ կ ի կարեւորութիւնը: Ամբողջ նահանգի մէջ համարեա թէ չը կայ և ոչ մի հատ օրինաւոր բժիշկ, որը օգնութեան հասնէր հազարաւոր հիւանդներին, որոնք զոհ են գնում ագիտութեան, և որոնց անկասկած, մեծ օգնութիւն ցոյց կը տար ուսեալ բժիշկը:

Բժշկի առաջ այստեղ, բացի բուն բժշկութիւնը, կարող է լինել և ուրիշ ասպարէզ գործելու, իբրև խնտելիգէնտ մարդ: Ժողովուրդը կարօտ է մտաւոր սնունդի, և այսպիսի հեռու մի անկիւնում ամենայարմար պաշտօնը բժշկութիւնն է, որով կարելի է գալ այստեղ, մտնել ժողովրդի մէջ, յարգանք վայելել, օգնել ժողովրդին և նոյն իսկ նիւթապէս էլ ապահով լինել:

Եթէ Կովկասում եղող հազարաւոր երիտասարդ բժիշկներից մի երկուսը այս կողմերը գային, նրանք մեծ ծառայութիւն մատուցած կը լինէին թէ բժշկական գիտութեանը, իբրև այդ գիտութեան անձնուէր մշակներ և թէ տեղական ժողովրդին, որը այդպիսի մարդկանց մեծ կարիք ունի:

***

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Կ. Պօլսից գրում են. «Թիւրք կառավարութիւնը խստիւ հրամաններ ղրկեր է թիւրքօ-պարսկական սահմանագլխի օսմանեան իշխանութիւններին, որ ամեն կերպ զգուշութեամբ հսկեն Պարսկաստանից օսմանեան սահմանները անցնողների վրա:

—Վանից գրում են հետևեալը. «Վանի անգլիական հիւպատոսը Բաղէշ գնացեր է, ուր մի քանի օր մնալով, այնտեղի վիճակին վրա ալ մի քննութիւն անելէ յետոյ գնացեր է Կարին»:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիէննայում նորերս վախճանված պրօֆէսոր Լօրէնց ֆօն-Շտէյն, որ շատ առողջ մարդ էր, ներկայ տարվայ յունվար ամսին ինֆլուէնցայով հիւանդացաւ: Այդ հիւանդութիւնից ազատվելու համար նա գնաց Մէրան, բայց չը կարողացաւ կատարելապէս առողջանալ: Նա զգում էր, ըստ երևոյթին, իր ֆիզիքական ոյժերի ընկնելը և շատ անգամ ասում էր իր բարեկամներին. «ինֆլուէնցան բաց չի թողնի ինձ իր ճանկերից»: Մարտ ամսին աւստրիական մայրաքաղաքը վերադառնալով, նա նորից բնակութիւն հաստատեց Վէյդլինգայում, ուր նա ունի իր սեփական մի փոքրիկ տուն, որտեղ նա իր հրաժարականը տալուց յետոյ թէ ամառ և թէ ձմեռ ապրում էր: Չը նայելով իր հիւանդութեանը, պրօֆէսօր Լօրէնց կատարելապէս պահպանել էր իր մտաւոր ոյժերի թարմութիւնը և դեռ մահից մի փոքր առաջ նա մշակում էր իր գրուածքները: Ներկայ տարվայ մայիս ամսին Լօրէնց ֆօն-Շտէյն տօնեց իր յիսնամեայ դօկտօրական յօբելեանը: Այդ յօբելեանի առիթով նրան մեծ ցոյցեր արին: Լօրէնց ֆօն-Շտէյն, երկարատև այրիութիւնից յետոյ, երեք տարի առաջ պսակվեց իր տան տնտեսուհու հետ: Առաջին ամուսնութիւնից նա երկու զաւակ ունի, որոնցից մէկը նկարչութեամբ է պարապում: Լօրէնց ֆօն-Շտէյն առաջ բաւական հարուստ մարդ էր, բայց յետոյ անաջող գործեր բռնելով, աղքատացաւ և վերջին ժամանակներս միայն իր պրօֆէսօրական թոշակով էր ապրում:

*
**

Բիսմարկի արձանի համար Բերլինում արդէն հաւաքված է 752,753 մարկ:

*
**

Անգլիական Բակստէր մարգարէն, որը աշխարհիս կործանումն մարգարէացաւ 1891 թւի ապրիլի 11-ին, յայտարարում է, որ գեներալ Բուլանժէի անունը միստիական 666 թիւն է ներկայացնում: Բակստէր տասն թագաւորների դաշնակցութեան գլուխ է կանգնեցնում գեներալին, որը կը կառավարէ ամբողջ աշխարհը մինչև 1897 թւականը: Ապա հանրապետական մեծ յեղափոխութիւն կը լինի, որը ճանապարհ կը հարթի Ժէրօմ Նապօլէօնին. նեռի գալուց մի տարի առաջ երկինքը կը համբառնան 114,000 մարդիկ, որոնց անարժան է աշխարհը:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՎԻԷՆՆԱ, 22 սեպտեմբերի: Միլանը, այն պատրուակով, թէ թագաւորական տանը վըտանգ է սպառնում, պահանջում է, որ իրան նըշանակեն զօրքի գլխաւոր հրամանատար:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 22 սեպտեմբերի: Սուլթանը վըճռեց հաստատել հայերի իրաւունքները և արտօնութիւնները:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 սեպտեմբերի: Ֆրանսիական զինագործարանների տեսուչ գեներալ Գրաին շնորհված է ս. Ստանիսլավի շքանշանի առաջին աստիճանը և ֆրանսիական մի քանի օֆիցէրներին, որոնք նոյնպէս զինւորական բաժնում են ծառայում, շնորհված են ս. Ստանիսլավի և ս. Աննայի շքանշանների 2-դ և 3-դ աստիճանները:

ՊԱՐԻԶ, 23 սեպտեմբերի: Դահօմէյի հետ խաղաղութիւն է հաստատված և պաշարումը վերցրած է: Դահօմէյի թագաւորը ճանաչում է Ֆրանսիայի իրաւունքը՝ տիրելու Կօտօնը և գերիշխանութիւնը Պօրտօ-Նովօի վրա:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 սեպտեմբերի: «Новости» լրագիրը հաղորդում է, որ երկաթուղիների գլխաւոր ընկերութիւնը իր բոլոր գծերի վրա մտադրութիւն ունի ճեպընթաց և պօստային գնացքների հետ միասին մտցնել բուֆէտ-գնացքներ, բայց առանց թունդ խմիչքներ ծախելու իրաւունքի:—Երէկ բացվեց այստեղ համառուսական այգեգործական ցուցահանդէս, ուր ամենամեծ ուշադրութիւն է դարձնում իր վրա պտղագործութեան բաժինը:

ՏՕԲՕԼՍԿ, 23 սեպտեմբերի: Երէկ վելօսիպէդով հասաւ այստեղ Պետերբուրգից բարօն Կէլլէս-Կրաուս:

ԱՄՍՏԷՐԴԱՄ, 23 սեպտեմբերի: Թագաւորի հիւանդութիւնը բռնելով՝ ժամանակ առ ժամանակ խառնում է նրա ջիշողութիւնը և նա չէ կարողանում գործերով զբաղվել: Այս օրերս սպասում են, որ կառավարութիւնը միջոցներ կը հրատարակէ գործերի կանոնաւոր ընթացքն ապահովելու համար:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ.

Սեպտեմբերի 21-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. . .	79 ր.	40 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . . .	38 »	90 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . . .	31 »	45 »
Ոսկի — — արժէ . .	6 »	40 »
Մաքսային կուպօններ — . . .	128 »	— »
Արծաթ — — — . . .	1	13 »
Բօրսային զիսկօնտներ — . . .	5 և	$6^1/_2$% »
Պետ. բանկի 5% տոմս 1-ին շրջանի.	101 »	— »
— — — — 2-րդ —	100 »	50 »
— — — — 3-րդ —	100 »	25 »
— — — — 4-րդ —	100 »	25 »
— — — — 5-րդ —	100 »	62 »
— — — — 6-րդ —	100 »	25 »
6% ոսկեայ փոխառութիւն	142 »	— »
4% ոսկեայ ռէնտա	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	102 »	37 »
— — — 2-րդ —	102 »	37 »
— — — 3-րդ —	103 »	50 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	227 »	— »
— — երկրորդ —	211 »	75 »
— — երրորդ աղն. կալ. բ.	210 »	75 »
Պետական. երկաթուղային ռէնտա .	101 »	— »
$5^1/_2$% ռէնտա	104 »	— »
5% ներքին փոխառութիւն	87 »	37 »
5% գրաւ. թղթ. աղն. կալ. բանկի	100 »	12 »
4% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի. .	103 »	62 »
$4^1/_2$% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	— »	— »
— — . — թղթադ.	97 »	62 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիները. .	97 »	25 »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	95 »	37 »
Օդեսայի — — .	95 »	50 »
Թիֆլիսի — — .	— »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— — Քութայիսի — — .	— »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Ժամանակաւոր խմբագիր Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆՑ

Հրատարակիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ՄՈՒՐՃ ԱՄՍԱԳՐԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ սեպտեմբերի 5-ին տեղափոխվեց Վելիամինովսկայա փողոց, տուն Թանդոյեանի, № 8, պրօգիմնազի դիմաց, Երևանեան հրապարակին բոլորովին մօտ: 2—3

Ներսիսեան դպրոցից նորաւարտ մի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ցանկանում է հայոց լեզուի դասեր ունենալ հայ ընտանիքներում, պատրաստում է նոյնպէս աշակերտներ ջիշեալ դըպրոցի I, II և III դասարանների համար. դիմել „Надежда"-ի գրասենեակը (Նախկին գալերեայ Արծրունու), 10—1 ժամը: 1—5

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ա տ տ ե ս տ ա տ ն ե ր:

Աւանդելի առարկայք սոքա են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական Թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանօնադրութիւն և 7) գեղագրութիւն:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից, ընդունելութիւնները սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Աղէքսանդր Փրիդօնովի տանը, № 9 Սերգիէվսկայա և Նագօրնայա փողոցների անկիւնում, դեղատան դիմաց: Ծրագիրը ու կանոնները կարելի է ստանալ ՁՐԻԱՊԷՍ եղբ. Ծովիանօֆների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են կուրսերի հիմնողին.—въ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу.

18—18 (Ե. Շ.)

Բօրժոմից վերադարձած նախկին պալատական վարժուհի Վ. ԴՈՒՆԻՆ-ԲԱՐԿՕՎՍԿԱՅԱ սովորեցնում է մինչև 40 ՊԱՐԵՐ և մասնաւորապէս մ ա զ ո ւ ր կ ա. Հասցէն՝ Լաբօրատօրնայա փողոց, 1 մաս № 57. 3—6

Հարկաւոր է Նոր-Բայազէդի երկսեռ դպրոցների համար երկու ուսուցիչ կրօնի, հայոց-լեզուի և այլ առարկաների համար: Ցանկացողները շուտափոյթ դիմեն Նոր-Բայազէդ՝ հոգաբարձութեան: 3—3

Ռուսաց լեզուի մի ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ ցանկանում է որ և է գաւառական հայոց դըպրոցում դասեր ունենալ:

Հասցէն՝ Գայիանեան ուսումնարան: 5—5

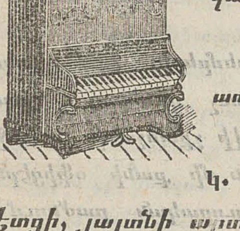

Օգոստոսի 7-ից 1890 թ. բացվում է երաժշտական գործիքների և նոտաների կովկասեան կենտրօնական դէպօ:

ԵՂԲ. ԴԻՏԷՐԻԽՍԻ

առաջին ս. պետերբուրգեան դաշնամուրային գործարանի

ՌՕԵԱԼՆԵՐ ԵՒ ՊԻԱՆԻՆՕՆԵՐ

Կ. Մ. Շրէդէրի, Բէկկէրի, Սմիդտի, Միւլբախի,

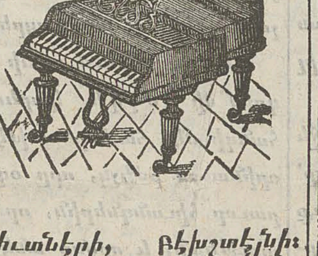

Գէտցի, յայտնի արտասահմանեան գործարանների՝ Շիդմայէրի, Բլիւտնէրի, Բէխշտէյնի: Գլավաչի արմօնապիանօ: Շիդմայէրի հարմօնիումներ: ԾԱԽՎՈՒՄ է ԵՒ ՎԱՐՁՈՎ ՏՐՎՈՒՄ: Թիֆլիս. Դվօրցօվայա փողոց, Թիֆլիսի ազնուականների կալուածական բանկի տան մէջ: 5—16

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Տիգրան Նաւասարդեանի ժողոված

„ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԵՔԻԱԹՆԵՐԻ"

վեցերորդ գիրքը: Գինն է 50 կօպէկ:

Շուտով մամուլի տակ կը մտնի մեր ժողովածուի ո ւ թ ե ր ո ր դ գիրքը: Խնդրում ենք հայ ուսուցիչներին և առհասարակ ձեռնհաս անձանց նպաստել մեր ձեռնարկութեանը, ուղարկելով հետևեալ նիւթերը.—հէքիաթներ, ժողովրդական երգեր, ջան-գիւլումներ, առածներ, հանելուկներ, արագախօսութիւններ, անէծքներ, օրհնութիւններ, երդումներ, փաղաքշական խօսքեր, մանկական խաղեր, ժողովրդական բառեր, ոճեր, դարձուածներ և այլն: Ամեն տեսակ աւանդութիւն պէտք է գրի բուն տեղական բարբառով, կցելով նրան ժողովրդական բառերի բացատրութիւնները: Բաւական չափ նիւթ ուղարկողը կը ստանայ մեր հրատարակած գրքերից մի մի օրինակ:

Հասցէն. Тифлисъ. Тиграну Навасардьянцъ (Типографія М. Ротинянцъ).

1—3

ՄԻ ՊԱՏԻՒԱՒՈՐ ԸՆՏԱՆԻՔ

ընդունում է գիշերօթիկ աշակերտուհիներ: Հասցէն իմանալ „Մշակի" խմբագրատան: 3—5

ԳԵՂԱԳԻՐ ԱԼԲՈՄ

Մի գեղեցիկ գործ և ամեն հայ ընտանիքի հիւրասենեակի զարդ

լոյս կը տեսնի կարճ ժամանակում

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆԻ

բաժանորդագինը 1—50 կ., ալբոմը լոյս տեսնե լուց 2 ր., փառակազմ 3 ր.

Բաժանորդագրութիւնը ընդունում է «Աղբիւրի» և «Տարազի» խմբագրութիւնը: 7—10

Լոյս տեսաւ

Լ Ե Ռ Ե Ն Ց Ի

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գինն է 60 կօպէկ:

2—3

Լոյս տեսան

Մակար Տէր-Սարգսեանի հետևեալ աշխատութիւնները

1. Հայկական գեղագրութեան օրինակներ, երրորդ բարեփոխած տպագրութիւն, գինն է . . . . 35 կ.
2. Օժանդակ կրթութիւններ հայկական գեղագրութեան օրինակների . . . . . 3 կ.
3. Գեղագրութեան տետրակներ . . . . 5 կ.

Գումարով առնողները զիջում են ստանում

100—500 օրինակին 10%
550—1000 » . . . . 15 »
1200 և աւելի . . . . 25 »

Ճանապարհածախսը գնողների վրա է:

Դիմել Երևան՝ հետևեալ հասցէով. Учителю Макару Теръ-Саркисянцъ, կամ Эмину Теръ-Григорянцъ.

2—3

ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐ

1891 Թ.

լոյս կը տեսնեն հոկտեմբերից

1. Ծոցի պատկերազարդ լիակատար օրացոյց գինը . . . . 15 կ.
2. Սեղանի մեծադիր . . . . 30 »
3. Կանանց համար յատկապէս . . . . . 40 »
4. Պատի հաստուածական լիակատար . . 50 »
5. Գրպանի փոքրադիր, համառօտ . . . 5 »

ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՋԻԿԱՅ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-ը

Բոլոր 5 հրատարակութիւններին միասին բաժանորդ գրվողը ճանապարհածախս չը պէտք է վճարի: «Աղբիւրի և «Տարազի» բաժանորդները վճարում են ճանապարհածախսով 1—20 կ.

Դիմել «Աղբիւրի» վաճառանոցին. Тифлисъ. «Агбюръ». 4—15

Մարմնի մասերը, մանաւանդ ոտների մասները փտելուց պահպանող փոշի

ԳԱԼՄԱՆԻՆ

ծախվում է դեղատներում և դրօգիստների մօտ Եւրօպայի նշանաւոր քաղաքներում և Կայսրութեան բոլոր քաղաքներում: ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՀԵՍՏ գտնվում է ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ, հնարողի, դեղատան տիրոջ, ֆարմացեւտի մագիստր Վ. ԿԱՐՊԻՆՍԿՈՒ մօտ, Էլէկտօրալնայա փողոց, № 39. Գալմանինի մեծ արկղը արժէ Վարշավայում 50 կ., փոքրը 30 կօպ.

ՊԷՏՔ Է ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾՈՒՄՆԵՐԻՑ

և պահանջել, որ իւրաքանչիւր արկղը կրէ փոշու գործածութեան բացատրութիւնը և փարիզի ցուցահանդէսի մեդալները:

9—10 (Ե)

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЕ
ТОВАРИЩЕСТВО
МЕХАНИЧЕСКАГО И ЧУГУННО-ЛИТЕЙНАГО ЗАВОДА

БЕЛЛИНО-ФЕНДЕРИХЪ

ВЪ ОДЕССѢ.

Складъ и производство сельско-хозяйственныхъ и заводскихъ машинъ и орудій, какъ-то:

Постоянныхъ паровыхъ машинъ и котловъ разныхъ системъ и силъ, Мукомольныхъ мельницъ и всякаго рода принадлежностей къ нимъ. Щеретовокъ, вальцовыхъ поставовъ крупосѣекъ, буратовъ и всякихъ другихъ мельничныхъ машинъ системы Г. Даверіо. Лѣсопильныхъ станковъ съ пилами. Конныхъ молотилокъ, и приводовъ, вѣялокъ, соломорѣзокъ, кукурузныхъ молотилокъ—ручныхъ, конныхъ и паровыхъ Прессовъ для винограда и сѣна. Маслобоекъ, брандспойтовъ и пасовъ. Конныхъ грабель «Голинсвортъ».

Производство котельныхъ работъ и отливка изъ чугуна и мѣди.

Выполненіе всякаго рода заказовъ для паровыхъ вальцовыхъ мельницъ, винокуренныхъ, пивоваренныхъ, сахарныхъ и другихъ заводовъ, вагоны для конножелѣзныхъ дорогъ.

Складъ локомобилей, паровыхъ молотилокъ, конныхъ молотилокъ со штифтовыми барабанами и конныхъ приводовъ извѣстной фирмы Клйетонъ и Шутлівортъ въ Линкольнѣ и Вѣнѣ.

Главный складъ жатвенныхъ машинъ и косилокъ «Желѣзная рама» и «Континенталь» Джонстона.

Единственный складъ вальцовыхъ станковъ Г. ДАВЕРІО въ Цюрихѣ.

Заводъ имѣетъ свой собственный эллингъ для постройки пассажирскихъ и буксирныхъ пароходовъ, паровыхъ катеровъ, баржъ и проч. и принимаетъ заказы на поднятіе на эллингъ судовъ для исправленія или окраски подводныхъ частей и ихъ корпусовъ.

Агентъ въ Ростовѣ н|Д. Г. Я. Золотухинъ, Николаевскій пер. д. Арт. Яблокова, противъ Реальнаго училища кв. № 8.

28—100 (Ե. Շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ 24 Сентября 1890 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул. д. каз.